

Neznámá Masarykova recenze Hitlerovy knihy Mein Kampf

Posudek Hitlerovy práce (Mein Kampf von Adolf Hitler, dva svazky v jed nom, nezkrácené vydání sedmé 1931, Verlag Eger-Mnichov) není v přítomné době bez nebezpečí; přesto chceme se pokusit předložit čtenářům Prager Presse čisté literární zhodnocení této zajímavé knihy. Je to Hitlerův program strany a politicky myšleno i psáno. Přesto se Hitler pokusil svůj program zdůvodnit jako politický výraz nového názoru historicko-filozoficky a sociologicky. To umožňuje literární referát a kritiku nejdůležitějších vědeckých tezí. Hitler sám zdůrazňuje svoji zálibu pro dějiny, které právem pojímá jako magistra vitae (učitelku života).

První svazek je nazván: Zúčtování, tj. politické zúčtování s politickými a teoretickými protivníky, druhý pak popisuje národněsocialistické hnutí. Toto rozdělení není všude přesně provedeno, neboť i v druhém díle jsou mnohé teoretické a všeobecně politické úvahy, jako např. o významu řeči v politice oproti psanému projevu apod. Naopak v prvním díle jsou i politické úvahy.

K porozumění nár. soc. hnutí a uchvácení moci stranou NSDAP má Hitlerova kniha rozhodující význam. Neboť - abychom uvedli aspoň jednu věc - je-li evropský tisk v úžasu nad prohlášením Goeringovým, že nová vláda není nacionální, nýbrž nacionálněsocialistická, tedy Goering neřekl nic jiného, než co uvádí Hitler ve své knize, že totiž starý stát jenom tak může být obnoven, když nová vláda do něj vnese organizaci a program své strany.

Hitler počíná svou knihu stručnou vlastní biografií. Nedovídáme se z ní ničeho nového a nemáme tu ani psychologickou analýzu jeho vývoje.

Velký vliv měl na něj Schönerer se svým velkoněmeckým programem a také Lueger, vůdce křesťanských sociálů. U Luegra chválí praktický smysl, jenž chyběl Schönererovi. Pod praktickým smyslem musíme v první řadě rozumět schopnost ústní řečnické propagandy. Tato propaganda musí být lidová, populární. Kniha sama je příkladem takové lidovosti. Autor se v ní vyhýbá každému školskému učenému žargonu, a proto lze v ní číst leckterý silácký výraz o protivnících jako „lumpi“, „chlapi“ apod. S takovou lidovostí se pojí snaha, aby byly požadavky programu a základní názory formulovány nejen jasně, ale také velmi určitě a precizně. V tom směru by se mohli mnozí vůdcové stran a lidu od Hitlera učit.

Národní sociální program je teoreticky dosti jednoduchý. Hitler navazuje na svůj pokus o povstání 8. listopadu 1923. Počíná také svou knihu věnováním těm, kteří 9. listopadu 1923 v Mnichově padli, a uvádí jejich jména. Národní socialisté stojí v příkrém rozporu se sociálními demokraty a jejich světovým názorem, tedy proti Marxovi a marxismu. Poněvadž Marx byl původem žid, tedy vypovídají boj židům a vůbec požidovštění. Židé jsou pak ve svém lidovém charakteru a politice líčení podle známé slátaniny Mudrci ze Siónu a Hitler se představuje přímo jako antisemita. Školení u Luegra nese své ovoce. Svůj nacionalismus Hitler odlišuje ostře od nacionalismu měšťáků. Marxismus je v tomto odmítání „hurá-patriotismu“ neméně ostrý než Hitler, ale rozdíl spočívá v odůvodnění. Hitler vidí slabost měšťáctví vůbec v požidovštění. Národní socialismus chce prakticky čelit tomuto požidovštění, a proto je tak vysoce antisemitský, že se nezalekne ani před všestranným zeslabením a udušením židů.

Hitler navazuje na program předválečného pangermanismu. Němci si musí být vědomi, že jsou árijci a Germáni. Souhrnné heslo nacionálního socialismu zní: krev, čistá árijská krev je tím německým grálem, tato krev je hnací silou dějin a kýženým ideálem. Proto je pro Hitlera nejhlubší příčinou německého zhroucení v r. 1918 neporozumění rasového problému.

Z toho hlediska zavrhuje historický (hospodářský) materialismus Marxův. Vnitřní a vnější politika nemá co dělat pouze s hospodářskými otázkami. Nový světový názor musí být postaven na místě starého.

Hitler je pro demokracii, ale ne pro tu starou, nýbrž pro onu novou nacionálního socialismu. Stará demokracie je parlamentární a založena na principu majority. Parlamentarismus je však rejdištěm duchovních nul a omezenosti. Hitler nezavrhuje „parlament o sobě“, ale v nac. socialistickém státě může být pouze poradním sborem.

Parlamentární demokracie, jejímž vlastním pohybovatelem je žid, je kladena v protivu k staré germánské demokracii. Demokracie má svobodnou volbu vůdce, který je osobně životem a statky odpovědný. V radicím parlamentu nemůže být hlasování většinou, jenom jeden muž vede a rozhoduje, lid může mít k svému vůdci důvěru a musí poslouchat. Poslušnost je povinností státního občana v nové říši, docela tak jako ve staré, jenom vedení je jiné.

Germánská demokracie je proto aristokratická, monarchická: monarchismus jako princip; proto též absolutismus vůdcův - a vojenská: vojsko je „vlastní školou“.

Tato germánská demokracie nedovoluje vznik žádné strany. Strany znamenají rozštěpování lidu, zatímco germánským ideálem je nový, vše shrnující a objímající světový názor.

Možno připustit, že jsou zde odhalovány jisté slabosti parlamentární demokracie a jejího principu většiny. Ale musí být dovolena otázka, proč nár. socialisté uznali princip většiny při volbách? Otázka je o to důležitější, ježto dav, jak brzy uslyšíme, není v protívě k Marxovi Hitlerem uznáván.

Árijské a germánské Němectví se může vyžít pouze v národněsocialistickém státě. Proto mají být všichni Němci střední Evropy spojeni v nové říši. Zde přichází především v úvahu připojení Rakouska. Hitler opovrhne Habsburky stejně jako před tím Schönerer. Ačkoliv Hitler jako militarista zatracuje pacifismus jako zbabělost a necouvá ani před válkou, musí si přece přiznat, že německá vojenská minulost za tisíc let stvořila sice moře krve, ale málo plodů. Hitler může poukázat pouze na tři vymoženosti starého režimu: kolonizaci východní marky hlavně Bajurávy, „získání“ a „pronikání“ prostoru východně Labe a Hohenzollerny provedená organizace brandenbursko-pruského státu, který má být i v budoucnosti vzorem a krystalizačním jádrem celé říše.

Pro zahraniční politiku věnuje Hitler německému národu následující „politický testament“: Němci nesmí v Evropě nikdy trpět vznik dvou pevninských mocností. Na německých hranicích nesmí být nikdy organizována druhá vojenská moc, a za třetí: síla německého národa nespočívá v koloniích, nýbrž v půdě vlasti v Evropě, neboť nejsvětějším právem na této zemi je právo na zemi.

Hitler se stává docela patetickým, když mluví o domácí a vlastní práci obdělávané půdě; vidí v krvi, která je prolita za tuto zemi, nejsvětější oběť. Avšak výklady o vlastním obdělání domácí půdy trpí nejasností. Neboť přece jde o to, zda „domácí půda“, kterou německý lid nyní a v budoucnu „získá“, byla neobydlena, nebo zda na ní nebyl usídlen jiný národ. Jak že to bylo s germanizací polabských Slovanů, s kolonizací Východní marky?

Důležitou kapitolou Hitlerovy knihy je východní politika. Německo musí prý zase začít se svou starou politikou na východ. To jest, nár. socialisté chtějí zatím zanechat jihu a západu a

obrátit se na východ. Meč má Němcům dát novou půdu pro jejich pluh. Rusko bylo státně zorganizováno od Germánů. Ruský národ a vůbec Slované jsou méněcenná rasa, a proto je východ územím pro výboje a práci Němců. Nejprve ovšem by bylo Polsko a Ukrajina nejbližším objektem útoku.

Hitler je docela rozhodně pro připojení Rakouska k Německu. O připojení ostatních Němců v Elsasku-Lotrinsku, ve Švýcarsku, v Československu atd. se tu nenacházejí žádné určité plány, jenom se tu a tam žádá spojení všech Němců. Určitěji vypracoval Hitlerův program Gottfried Feder, zde už jsou reklamováni pro všenněmeckou říši Němci dánské, polské, československé, italské a francouzské státní příslušnosti. Budiž jenom zatím mimochodem podotknuto, že tento program jest rozšiřován od národněsocialistického nakladatelství v Ústí nad Labem!

Hitler je si také toho vědom, že nová říše potřebuje k uskutečnění zahraničních národněsocialistických plánů spojence. Píše tedy pro úzké spojení s Itálií a Anglií. V Mussoliniho Itálii vidí přirozeného spojence, poněvadž je též proti Francii: kdežto Francie je pro Hitlera smrtelným nepřitelem. O Anglii soudí Hitler, že je vlastně také proti Francii.

Bylo by záhodno poněkud šíře se rozepsat o tom, co je zde napsáno o poměru k Itálii. Zvláštní zájem budí úloha jižních Tyrol. Tato politika se špatně rýmuje s všeobecným programem o spojení všech Němců v zahraničí. V tomto spojení nutno také poukázat na úlohu fronty proti západu. Ale Hitler zdůrazňuje velmi energicky, že v zahraniční politice se nesmí jednat sentimentálně. To je jistě zásadou tzv. reálných politiků. Jenom je třeba se tázat, zda politik, který není v zahraniční politice sentimentální, bude v domácí politice sentimentální. Zkušenost učí, že charakter politiky je stejný jak v zahraničí, tak ve vnitřní politice. Je to též psychologicky pochopitelné a knihou Hitlerovou potvrzováno. Hitler je totiž, jak četná místa jeho programatické knihy dokazují, i ve vnitřní politice všechno, jenom ne sentimentální. Hrozí se tu „lumpům“ jako „zrádcům“ z 8. listopadu 1923 nelítostně smrtí. Jenom na jednom místě se protivníkům přiznává, že koneckonců ve svých srdcích visí stejnou láskou na svém národě, jenomže se minuli správnou cestou.

Anketa

Odpustili jste Německu okupaci Československa a Protektorát Čechy a Morava?

Ano

4%

Ne

96%

hlasovalo: **4752 lidí** - již jste hlasoval/a

Poměr k Itálii je tu hlavně určován obdivem Mussoliniho jako diktátora. Historického vývoje protiv mezi Itálií a Německem Hitler nedbá. Ačkoliv má zájem o dějepis, nenacházíme nikde v knize historickou orientaci. Ale je otázkou, zda Itálie nebo Mussolini sám si přece nevzpomenou, že to bylo císařské Německo, které se snažilo po celá staletí ovládnout Itálii. Také si nesmí Italové připomenout program všenněmeckých učitelů Hitlerových, podle něhož Němci požadovali Terst a přístup k Adrii. Rovněž nutno zdůraznit, že připojením Rakouska by se Německo stalo nejen sousedem Itálie, ale též Jugoslávie. Pro politické úvahy by to bylo velmi významné.

O poměru k Anglii se národně socialistický vůdce vyslovuje zdrženlivěji; lze pouze vyzdvihnout, že si cení neobyčejně Lloyd Georga. Ale tento státník nemůže být nyní považován za představitele Anglie, ani podle Hitlerovy rasové filozofie. Neboť je známo, že Lloyd George je Kelt (z Walesu) a že v Londýně každou neděli káže ve waleském kostele keltsky.

Hitlerův politický postoj je tu rozhodně až příliš zjednodušen, zná totiž jenom dva nepřátele, úhlavní nepřátele: Francie je mu zevnějším úhlavním nepřítelem a marxismus vnitřním. Ale ježto výslovně zatím nedbá o západ v nár. soc. politice, zůstává jedině jeden nepřítel, marxismus. Poněvadž dále marxismus neznamená pro Hitlera nic jiného než židovství, tož zbývá jako Vlastní politický akční program jenom antisemitismus. Ale i tento program připouští výjimky, jak ukázalo šetření bank v obvyklém pronásledování židů (ovšem bank státem podporovaných).

Nebudeme uvádět proti antisemitismu ani Goetha, Lessinga, či Herdera a ostatní německé hrdiny duchovní; tím méně budeme poukazovat jednoduše na Krista a ptát se, jak by mělo být vysvětleno z antisemitského hlediska vítězné tažení jeho učení světem; neboť pangermánský pokus Ježíše reklamovat jako árijec nemůže být dnes brán vážně. Také nechceme připomínat úlohu, kterou hrál Starý zákon kulturně v křesťanství. O tom lze číst u mužů jako Kautzsch, kteří psali o „trvalém významu Starého zákona“. Ovšem lze se pozastavit u jména Kautzsch, je-li on bezvadně germánský. Ale takové etymologické bádání by mělo ovšem za následek škrtnutí nejen Lessinga, Nietzscheho Treitscheho, ale také Kanta atd. z německé listiny. Než my nechceme rozvíjet problém nacionální ani rasový, stačí pouze stručný poukaz na to. Tak jednoduché, jak si to myslí Hitler, to ovšem není. Vědecká antropologie a etnografie dnešních Němců vůbec národních socialistů program nepotvrzuje. Líčí-li Hitler kolonizaci východního Polabí, považuje-li braniborsko-pruskou unii za hlavní úspěch staré politiky, nutno přece poukázat na to, že dnešní Němci východně od Labe i v Bramborech a v Rusku mají v sobě mnoho slovanské i pruské krve. Již samo jméno Branibory, Prusko jako Lipsko atd. svědčí o neněmeckém živlu. Čistá krev totiž se nenachází nikde v Evropě a vůbec ani na celém světě. Také ti Hitlerem vyznamenaní Bavoři přijali do sebe slovanskou a keltskou krev.

Knize Mein Kampf nezáleží vůbec na přesnosti a preciznosti. Hitler vidí např. ve Franzi Ferdinandovi „největšího nepřítele Slovanů“. Takových nepřesností je v Mein Kampfu velmi mnoho.

Ale v Mein Kampf se zachází macešsky i s otázkami, které jsou pro národně socialistický program nejdůležitější a principiální. Nenacházíme zde žádný přesný rozdíl mezi národem a státem. Tak důležitý pojem jako národ není blíže určen, jeho obsah není analyzován. Schází pojednání o náboženství a speciálně o církevním rozkolu, tak pro německý národ důležité.

Docela nejasným zůstává, co Hitler vytyká marxismu: jenom že je židovský, není jistě správné, připomeneme-li si nejdůležitější učitele Marxovy, německého Feurbacha, německého Hegla a anglického Ricarda. Rozhodně musí teoretik národního socialismu obsáhnout světový význam a vývoj socialismu, aby mohl odůvodnit svůj socialismus.

Poměr mezi rasou a světovým názorem je zcela nedostatečně vylíčen, vlastně vůbec ne. Národní socialismus chce být docela novým světovým názorem: poněvadž německá národnost musí být hledána v krvi, musíme se přece ptát, jak ten nový světový názor vzniká jenom skrze německou, řekněme ryze německou krev? O takových a všech základních otázkách se v Mein Kampfu nemluví.

Pro každý jen poněkud správný německý národní program je nejdůležitější otázka osídlovací. Zde Mein Kampf docela selhává. Hitler si představuje konečné a definitivní vypořádání s Francií, ačkoliv jsme již slyšeli, že se Němci musí západu zřít. A čteme, že po tomto konečném boji dojde na „jiném místě“ k rozšíření Němců. Toto „jiné místo“ jest, jak jsme také již slyšeli, východ. Hitler myslí, že ani ne za sto let bude Němců 250 milionů a že tím bude nejen německý, ale i evropský problém vyřešen.

Taková osídlovací politika je ve světle skutečností dobrodružná. I tak nacionální historikové, jak Franz Braun nebo Hillen Ziegenfeld (Weltgeschichte im Aufriss auf geopolitischer Grundlage, 1930) poukazují s obavami na to, že Německo, totiž německý národ se povážlivě přiblížily své životní hranici vzrůstu. Žádný stát, praví autoři, se národněpoliticky nenachází v tak nebezpečné situaci jako německá říše. A Friedrich Burgdorfer ve svém novějším díle Volk ohne Jugend, pokles porodu a přestárnutí německého lidového tělesa 1932 pojednal o tomto problému velmi podrobně. Podle jeho neobyčejně pečlivého a metodicky opatrného výpočtu klesne obyvatelstvo německé říše ku konci tohoto století na méně než 50 milionů. Naproti tomu vzrostou slovanské země na obyvatelstvu a Evropa se stane převážně slovanským dílem světa.

Hitler se obrací také proti prostituci z důvodů politicko-obyvatelských a chce ji potírat stejně jako syfilis. V této speciální otázce doporučuje Hitler včasné svatby především mužů, neboť žena je beztak jenom pasivní částí, ale hranice stáří dřívějších sňatků se neudává, vůbec není tento problém promyšlen. Referent ovšem ví, že autor nechtěl psát žádné „čistě doktrinárské pojednání“ a že jeho cíl byl politický. Ale cožpak lze dnes vybudovat trvalou politickou organizaci, ať je to strana nebo stát, aniž by měla únosné základy? A ty musí odpovídat dnešnímu stavu bádání. Hitler ovšem zastává mínění, že každé velké hnutí na této zemi je dílem velkých řečníků a nikoliv velkých spisovatelů; zase velmi odvážné tvrzení, proti němuž bychom mohli uvést jako protivu právě tlustospis samotného autora. Lze velice pochybovat o tom, zda by se stát, který se věnuje hygieně rasové podle nedokonalých předpisů Hitlerových, musel stát „pánem země“.

Nelze očekávat od takového nacionalisty, který žádá výslovně národní šovinismus a který žádá pro svou ideu bezpodmínečnou nesnášenlivost a fanatismus přímo náboženského rázu, aby analyzoval pojem národa, lidu. Každý slušný člověk miluje svou vlast a svůj národ (Hitler přezírá označení lid, považuje slovo lidový za nejasné, ale nakonec se s tím spřátelil), taková láskaje pozitivní, miluje svůj národ, tj. pracuje pro něj a obětuje se, než proto ještě nemusí nenávidět druhý, k tomu ještě svůj sousední národ. Musí se ovšem přiznat, že je všude více rozšířen negativní patriotismus než pozitivní.

Nesmíme se divit, když Hitler připouští pro nacionální propagandu proti svému nepříteli také nepravdu; výslovně káře Němce, že trpí tak silně „obluzením objektivit“, že jsou spíše nakloněni zničit svůj vlastní národ a stát, jen aby neukřivdili nepříteli. Hitler zde zřejmě zapomíná, že i on je Němcem, o němž nelze říci, že by tak planul snahou po objektivitě, také zapomíná nebo si toho není ani vědom, že jsou Němci a Němci, stejně jako jsou Francouzi a Francouzi atd.

Referent soudí, že charakterizoval dostatečně teoretické základy Hitlerova programu, ale budiž ještě zdůrazněno, že jeho kniha obsahuje ještě mnoho praktických údajů o životě strany a počínání. Hitler nejen leccos četl, ale také pozoroval. Zakladatelé stran a agitátoři se mohou v Mein Kampf mnohému naučit. Sám asi samozřejmě přizná, že světovou válku a její

průběh posuzuje velmi stranicky. Zda by však přiznal nedostatek jasného propracování základních pojmů, není už tak nasnadě.

Hitler je typem člověka, kterého Goethe označil za nebezpečného. Stěžuje-li si Hitler sám na polovičitost německé výchovy v době předválečné, na školní vzdělání a celý kulturní život, tedy může mít pravdu (nejenom pro Německo), ale toto seznání je viděno docela jednostranně a nedostatečně v tom, že prý si lidé neosvojili žádnou mužskou úctu vůči monarchovi ani pocitu zodpovědnosti. I když se vysvětluje rozšíření syfilidy ve velkoměstech touto polovičitostí, přece je to nepřesně analyzováno, stejně jako kritika moderní architektury a umění vůbec není vyřízena zatracováním velkých (přirozeně židovských) obchodních domů a hotelů. Může se a musí přemýšlet o takové polovičitosti přítomnosti, ale důkladná analýza nenajde v ní pouze projevy úpadkové, jako Hitler. Historicky vzdělaný vidí též dobré a správné, bude chápat charakter přechodné doby, najde v ní krize, ale krize jsou právě krizemi, nikoliv úpadkem. Než o takových důležitých věcech se nenajde v Mein Kampf vůbec žádné vysvětlení, historický pojem pokroku, právě pro Hitlera tak důležitý, není vůbec projednán.

Je pochopitelné, že tak výlučně stranický spis přímo nutí čtenáře, aby přemýšlel o charakteru pisatelově. Dva povahové rysy jsou tu velmi nápadné. Naprosté sebevědomí politického vůdce; Hitler je přesvědčen, že by byla válka dopadla pro Německo jinak, kdyby on byl mohl řídit válečnou propagandu sám. Hitler věří ve své poslání a v tom tkví tajemství jeho úspěchů; program jeho strany je mu, jak říká, náboženstvím, a nejen náboženstvím, nýbrž náboženským fanatismem.

S tímto fanatismem se spojuje nesentimentalita, o níž jsme již psali. Ale Hitler je však nejenom nesentimentální, ale on je bezohledný a tvrdý, skoro by člověk chtěl říci, že tato hrdost á la Nietzsche má v sobě silný ráz zcela zvláštní rozkoše z utrpení. Ale tu se dostáváme k psychologické, event. psychoanalytické analýze, kterou raději přenecháme příslušným odborníkům. Dotýkáme se tohoto oboru jenom tak dalece, pokud to slouží k založení a vysvětlení logiky autora Mein Kampf.

Kniha a program autorův zasluhují nesporně v souvislosti s jeho politickou praxí daleko vážnější pozornosti než jeho nepřátelé, ale též přátelé a stoupenci doposud projevovali. Nejenom hitlerismus, ale také Hitler je významný časový problém. Z německé strany byly stavěny často protivy: Výmar a Postupim, Kant a Krupp jako kulturněpolitický problém; my bychom připojili též protiklad: Goethe a Hitler.

Hitler vidí, jak stále zdůrazňuje, politickou moc jako výron nového světového názoru. Nový světový názor může být vyhotovován jedině silou ducha a zápasem duchů, moudrostí. To, co nacionální socialismus nabízí jako nový světový názor, není nic než jím proskribovaný materialismus. Materialismus není jenom marxistický dějinný materialismus, materialismus je každý násilím vnucený „světový názor“. Stát, politická revoluce bojuje o moc, ale moc není násilí a násilnost. Každá násilnost, aťsi fyzická nebo duchovní, upevňuje názory jenom mechanicky, materialisticky. Což je všemocná krev méně materiální než hospodářské poměry? Hitler by mohl na tuto otázku říci ve svém hornorakouském nářečí „khupft wi gesprungen“ (pěšky jako za vozem).

Nacionální socialisté mohou poukázat kromě na Schönerera také na Treitschkeho, Lugarda, Mommsena a Hartmanna jako na své předchůdce. Ale jmenování kázali zvláště oproti Slovanům bezohledné násilí (vyhubit! rozbíjejte tvrdohlavé české lebky apod.), dva

historikové, jeden filozof, jeden teolog. Proč by byl tedy frontový bojovník ze světové války sentimentálnější? Když nadto tento program nenávisti a zloby je v Německu schvalován pastory a kněžími. Viditelně není již Ježíš v německých kostelích na denním pořádku. Pánové se mohou nad tím těšit, že také poslanec Rázus našel v nich zalíbení.

(ÚTGM-CD33. V archivu dochován Masarykův rukopis psaný tužkou, datováno 18. 4.1933, podepsáno V.S., a strojopisný překlad Masarykovy recenze do češtiny od dr. Jaromíra Doležela (F 47-1 - 36/21).)